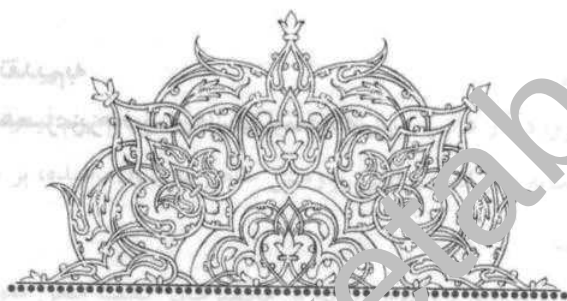

اهمیت آموزش مفاهیم دینی در معبد های قرآنی

همراه با تحقیق زینب ای

عفت اصلانی

آموزگار آموزش و پرورش شهرستان فریدونشهر

فهرست مطالب

۱۳	 مقدمه
۲۱	 فصل اول
۲۳	 بیان مساله
۲۴	 اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن
۲۹	 تعاریف
۲۹	 رویکرد برنامه درسی
۳۰	 برنامه درسی
۳۱	 مباحث
۳۲	 مهدهای قرآن
۳۲	 مفاهیم دینی
۳۳	 مقاطع آموزش
۳۳	 روش
۳۵	 فصل دوم
۳۶	 مقدمه
۳۷	 تاریخچه
۳۹	 تاریخ ظهور مراکز پیش دبستان در جهان
۴۲	 تاریخ ظهور مراکز پیش دبستانی در ایران
۴۶	 تاریخچه مهدهای قرآن در تهران
۴۶	 اولین کودکان تربیت دینی
۴۸	 رویکرد جدید برنامه آموزش قرآن
۴۹	 روش‌های آموزش قرآن به کودکان
۵۰	 هدف از آموزش قرآن به کودکان
۵۱	 کودک و نیازهای روانی و عاطفی او
۵۳	 الف) علایق کودک
۵۴	 ب) الگوی‌پذیری کودک

- عوامل تأثیرگذار تصویر بر یادگیری ۶
- طبقه بندی مضامین تصویری قرآن کریم ۸
- مضامین قابل درک برای کودک ۹
- تصویرگری نشریات و کتابهای قرآنی کودکان ۱۱
- اصلاح روش های آموزش و شیوه های تدریس قرآن کریم کشور ۱۲
- مقاطع تحصیلی مهدها ۱۳
- فعالیت های مهد ۱۳
- آشنایی کودک با مهد کودک ۱۴
- اهمیت مهد کودک ۱۵
- اهمیت بازی در مهد کودک ۱۹
- اجتماعی شدن کودکان ۲۰
- تقویت ارزش های اخلاقی و اجتماعی ۲۲
- کمک به مراقبین کودکان و مادر ها ۲۳
- رویکردهای برنامه درسی ۲۵
- ۱- رویکرد رفتاری ۲۵
- ۲- رویکرد مدیریتی ۲۵
- ۳- رویکرد سیستمی ۲۵
- ۴- رویکرد علمی ۲۶
- ۵- رویکرد انسان گرایی ۲۶
- ۶- رویکرد نو مفهوم گرایان ۲۶
- اهمیت و ضرورت برنامه ریزی درسی ۲۷
- برنامه درسی تربیت اخلاقی ۲۷
- اهمیت آموزش مفاهیم دینی ۲۸
- جایگاه تربیت دینی در ساختار نظام آموزش و پرورش ۸۰
- اصول مقدماتی ۸۰
- اصل اول. وجود ارزش های خاص در هر جامعه ۸۰

۱۲.....	اصل دوم. ضرورت آموزش ارزش
۱۳.....	اصل سوم. تعقل در مقابل تحمیل عقیده
۱۵.....	اصل چهارم. نقش الگو در انتقال ارزش
۸۷.....	اصل پنجم. هماهنگی ارزش های دینی و اخلاقی اسلام با فطرت انسان
۸۸.....	اصل ششم. ارتباط متقابل تعلیم و تربیت
۱۹.....	اصل هفتم. تخصص در آموزش و پرورش
۹۰.....	اصل هشتم. تدریج و رعایت عامل سن
۹۲.....	اصل نهم. جود موانع و خطرات مسیر آموزش ارزش
۹۳.....	نتیجه بحث
۹۳.....	اهمیت آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی
۹۶.....	نتیجه گیری:
۹۷.....	روش های انتقال ارزش های دینی و اسلامی در دوره پیش دبستانی
۹۸.....	۱- روش غیرمستقیم
۹۹.....	۲- استفاده از روش های فعال
۹۹.....	۳- روش تکرار و تلقین
۱۰۰.....	روش های آموزش مفاهیم دینی
۱۰۰.....	روش استفاده از مثال
۱۰۱.....	روش قصه گوئی
۱۰۲.....	روش یادآوری نعمت های الهی
۱۰۴.....	روش نمایشی (نمادین)
۱۰۶.....	اهمیت تربیت کودک در خردسالی
۱۰۹.....	تربیت دینی در کودکان
۱۱۱.....	اهداف آموزش مفاهیم دینی
۱۱۶.....	اهداف آموزش پیش از دبستان در جهان
۱۱۶.....	اهداف آموزش و پرورش پیش از دبستان در ایران
۱۱۷.....	اصول آموزش و پرورش کودکان ۶ ساله

۱۱۸.....	اهداف مهد های قرآن
۱۱۸.....	اهداف کلی
۱۱۹.....	اهداف جزئی
۱۱۹.....	اهداف رفتاری
۱۲۱.....	پیشینه تحقیق مفاهیم دینی در ایران
۱۲۵.....	نتایج آخرین گردهمایی مسئولان امور تربیتی سازمان بهزیستی در رابطه با آموزش مفاهیم دینی پیش دبستان نتایج به صورت ۴ مورد زیر ذکر می گردد.
۱۲۶.....	۱- شناسایی مربی از مربی
۱۲۶.....	۲- تربیت نادر به مهد نیست
۱۲۶.....	۳- بر بنای کمالات اخلاقی در همه انسانهاست
۱۲۶.....	۴- شکوای اسناد فطری و روحی
۱۲۶.....	پیشینه پژوهش در خارج از کشور
۱۳۳.....	جمع بندی کلی و نتیجه گیری
۱۳۶.....	پیشنهاد چند نکته تربیتی در تربیت دینی کودکان
۱۳۸.....	فصل سوم
۱۳۹.....	فرآیند روش شناختی
۱۳۹.....	مقدمه
۱۳۹.....	روش پژوهش
۱۴۰.....	جامعه پژوهش
۱۴۱.....	مشخصات گروه نمونه مورد مطالعه
۱۴۱.....	ابزارهای اندازه گیری متغیرهای پژوهش
۱۴۱.....	مشخصات پرسشنامه
۱۴۱.....	تعیین اعتبار و روایی پرسشنامه
۱۴۲.....	جدول اطلاعات مربوط به نظر صاحب نظران
۱۴۲.....	آزمون تی
۱۴۳.....	پایایی پرسشنامه

۱۴۵	روشهای جمع آوری اطلاعات.....
۱۴۵	روش آماری تجزیه و تحلیل دادهای پژوهش.....
۱۴۶	صل چهارم.....
۱۴۷	مقدمه.....
۱۴۸	روش توصیفی و تحلیل‌های آن.....
۱۴۸	سؤال یک پژوهش.....
۱۴۹	مفاهیم قرآن.....
۱۴۹	جدول فراوانی مفاهیم مربوط به اصول دینی.....
۱۴۹	جدول فراوانی مفاهیم مربوط به مفاهیم اصول اخلاقی.....
۱۵۱	مقایسه مفاهیم شناختی.....
۱۵۲	مقایسه مفاهیم اخلاقی تاریخی شده در مراکز قرآنی.....
۱۵۲	سؤال دوم پژوهش.....
۱۵۳	جدول فراوانی مفاهیم مربوط به مقاطع بحثیه آموزشی در مراکز قرآنی مورد مطالعه.....
۱۵۴	مقایسه مقاطع آموزشی در مراکز آه زشی مورد مطالعه.....
۱۵۴	سؤال سوم پژوهش.....
۱۵۵	سؤال چهارم پژوهش.....
۱۵۶	تلفیقی نوین سنتی.....
۱۵۷	جمع بندی و نتیجه گیری.....
۱۵۸	صل پنجم.....
۱۵۹	مقدمه.....
۱۵۹	مسأله.....
۱۵۹	روش.....
۱۶۰	یافته‌ها.....
۱۶۰	سوالات پژوهشی.....
۱۶۶	ادغام روش‌ها، بهترین الگوی آموزش (تلفیقی).....
۱۶۷	نتایج استخراج شده.....

۴۸	نتیجه گیری.....
۳	محدودیت‌ها در اختیار پژوهشگر.....
۴	محدودیت‌های خارج از اختیار پژوهشگر.....
۴	پیشنهادهات به گروه پژوهشی.....
۵	پیشنهاد به دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت.....
۷۸	منابع.....
۸۱	منابع انگلیسی.....
۱۲	اسامی مقاله‌ها.....
۱۳	اسامی پایانه‌ها.....
۱۳	اسامی نشریات.....
۸۴	پرسشنامه.....

مقدمه

خردسالی آسیب پذیرترین و حیاتی‌ترین دوره رشد هر کودکی محسوب می‌شود و تحقیقات ماوسایر تحقیقات اثبات کرده که در چند سال نخست زندگی، ملزومات رشد شناختی و عاطفی باید در کودک پایه ریزی شود. کودکانی که از این ملزومات محروم می‌مانند، بیش‌تر متحمل این هستند که با تمام کمک‌هایی که به آن‌ها می‌کنیم تا عقب افتادگی‌ها را جبران نمایند همواره دو یا سه مرحله از همسالان خود عقب‌تر باشند. (دکتر ج. بری برازلتون)

آموزش و تعلیم قرآن به کودکان در اسلام به عنوان یکی از وظایف مسلم والدین توصیه گردیده است.

پیامبر محترم اسلام ﷺ در مقام بیان حقوق فرزندان بر پدران خویش فرموده‌اند: از جمله حقوقی فرزند بر پدر خود دارد این است که به او کتاب خدا را بیاموزاند و او را به پاکی و پاکدلی تربیت کند.^۱

امیرمؤمنان علی‌علیه السلام نیز به این وظیفه پدر چنین اشاره می‌کند و خطاب به امام حسن علی‌علیه السلام می‌فرماید: فرزندم در اولین قدم برای تربیت تو از تعلیم کتاب خدا و بل آن شروع کردم.^۲

از این رو مهد های قرآن که هدف عمده خویش را ایجاد بستر مناسب جهت همیم، ترویج و تعمیق فرهنگ والای قرآنی در میان آحاد مردم می‌داند، مبادرت به راه اندازی مراکزی جهت پرورش استعدادها و فراهم آوردن محیطی مناسب جهت شکوفایی رشد و بالندگی مؤثر کودکان و نوجوانان و بهره‌مندی از آیات روح بخش قرآن برده نموده است.

در رابطه با چگونگی آموزش مفاهیم دینی به کودکان اختلاف نظرهایی وجود دارد. گروهی معتقدند پیش از بلوغ باید به کودک آموزش دینی داد و گروهی عکس این نظر را معتقدند. از نظر اسلام، به ویژه براساس سیره و رهنمودهای معصومان علیهم السلام، آموزش مفاهیم دینی از هنگام تولد شروع می‌شود و آموزش در دوره کودکی پایه و اساس در دوره های دیگر است. از طرفی، آموزش صحیح و مؤثر بدون در نظر گرفتن توانایی دینی کودک مطلوب نیست و ممکن است کودک را نسبت به یادگیری دلسرد و یا در یادگیری او اختلال ایجاد نماید. از این رو، آموزش مفاهیم دینی به کودکان گرچه امری بسیار مقدس و والا است، اما موفقیت در آن، در گرو آگاهی و شناخت اصول و

۱. اصول کافی؛ جلد ۶؛ ص ۴۹

۲. وسائل الشیعه ج ۱۵ ص ۱۹۷

روش‌های آموزشی متناسب با آن است. به فرموده امام امیرالمؤمنین علیه السلام هیچ حرکتی نیست مگر این که انسان در به انجام رساندن آن نیاز به شناخت و آگاهی دارد: «مَا مِنْ حَرَكَةٍ إِلَّا وَأَنْتَ مُحْتَاجٌ فِيهَا إِلَى مَعْرِفَةٍ»^۱

آموزش مفاهیم دینی نیز مانند هر علم دیگری نیاز به شناسایی و به کارگیری اصول و روش‌های صحیح، کارآمد و مؤثر دارد. بنابراین، همان‌گونه که شناخت خصوصیات و توانایی‌های کودکان در بهینه‌سازی آموزش مفاهیم دینی امری مسلم است، شناخت اصول و روش‌های مربوط به آموزش مفاهیم دینی کودکان نیز ضرورت دارد. بدین ترتیب، اگر آموزش مفاهیم دینی کودکان بدون توجه به اصول و روش‌های صحیح آموزشی انجام پذیرد، مصداق این سخن امام صادق علیه السلام خواهد بود که:

«الْعَامِلُ عَلَى شَيْءٍ بِصَبْرٍ كَالسَّائِرِ عَلَى غَيْرِ الطَّرِيقِ لَا يَزِيدُهُ
مَعَايِدَ شَيْءٍ إِلَّا بُعِدَ»^۲

کسی که بدون بصیرت دست به انجام کاری می‌زند، مانند
رونده در بیراهه‌ای است که هرچه سرعتش بیشتر باشد، از
مقصد دورتر خواهد شد.

بنابراین، آنچه باید بدان توجه داشت و این نوشته از دری آن می‌باشد، این است که درک و برداشت کودک از مفاهیم دینی با بزرگسالان یکسان نیست؛ آنان در حد ظرفیت ذهنی خود مطالب دینی را می‌فهمند و بران ایستادن، جهان بینی خود را می‌سازند. با توجه به سخن رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله که فرمود: «ما پیامبران موظفیم با هر کس مطابق درک و فهم او صحبت کنیم»

۱. تحف العقول ص: ۱۷۱

۲. اصول کافی، ج ۱، باب من عمل بغير علم، ح ۱، ص ۴۳.

قال النبی ﷺ: «انا معاشر الانبیاء امرنا ان نکلم الناس علی قدر عقولهم»^۱
 اگر آموزش مفاهیم دینی برای خردسالان به گونه‌ای حساب شده صورت
 نگیرد، نه تنها از تأثیرات سازنده‌ای برخوردار نمی‌گردد، بلکه می‌تواند
 پیامدهای زیانباری به دنبال داشته باشد. از این رو، هدف اصلی این پژوهش
 دستیابی به برنامه‌های مهدهای قرآن و انواع برنامه‌های آموزشی آنها و اصول
 روش‌های آموزش مفاهیم دینی به کودکان با مروری بر آیات و روایات
 اسلامی، نظرات دانشمندان تعلیم و تربیت و نیز اندیشمندان اسلامی است. برای
 فراهم کردن سیر مناسب در جهت رسیدن به اهداف بالای تربیتی و نهادینه
 کردن مفاهیم دینی در آنها هستیم. و پی بردن به اهمیت برنامه درسی و
 محتوای آموزشی در مدارس است.

امروزه متخصصان تعلیم و تربیت و تمامی کسانی که به نحوی
 دست‌اندرکار آموزش و پرورش کودکان می‌باشند همگی بر این عقیده‌اند که
 دوران کودکی (۶-۲ سال) در زندگی بعدی کودک نقش اساسی دارد و
 چگونگی عملکرد کودکان در این دوران و تربیت موفقیت یا عدم موفقیت
 آنان را در دوران بعدی رقم بزنند. استفاده از استعدادهای و توانایی‌های بی‌پایان
 کودکان و سازمان دادن به آنچه که می‌دانند و یا می‌خواهند بدانند از طریق
 راهکارهای مبتنی بر تجربه و تحقیق، وظیفه‌ای است که تمام دست‌اندرکاران
 تربیت کودک باید به آن توجهی خاص مبذول داشته باشند.

مقطع پیش دبستانی که نقش بسیار مهمی در بدست آوردن اعتماد به نفس و
 احساس مفید بودن دارد و برانگیزنده میل کودک به یادگیری می‌باشد، می‌تواند

۱. اصول کافی، ج ۱، روایه ۱۵، ص ۲۳.

دوران تحصیلی بعدی را برای کودک به مراتب شیرین تر و جذاب تر نماید و میل به یادگیری مطلوب در خلال این دوره مدنظر باشد و باید سیستم آموزش مهدهای ما براساس آن برنامه ریزی شده، کار را ادامه دهد.

فعالیت هایی که کودک در مهد کودک و سپس در مقطع پیش دبستانی با آنها روبرو می شود به شرط آنکه بر مبنای تجربه و عمل پایه ریزی شوند، نه تنها علاقه به یادگیری و یادگیری را چند برابر می کنند بلکه نوع یادگیری را نیز به سمت فراگیری که به ندرت به فراموشی سپرده می شود، سوق می دهد. در اینجا ضرورت توجه به یادگیری و آنچه که در آن دخالت بسیار موثر و مستقیمی دارد بطور خلاصه در فصل های بعد توضیح داده می شود و توصیه می شود که مربیان دلسوز و مسلمان آگاه فعالان خود را بر این اساس تنظیم نمایند.

پنج سال اول زندگی کودکان دوه مهمی است که خانواده نوعی فشار ناخودآگاه را تحمل می کند. در این دوران والدین باید در کنار آموزش درست گوش کردن به کودکان، علاقه به مطالعه را هم در آنها پرورش دهند. کودکان در این سن بسیار مشتاق و پرجنب و جوشند و گریه کردن برای آنها کار سختی است. آنها بیشتر دوست دارند حرف بزنند و بیکران به حرف های آنها گوش بدهند. والدین یا خود یا در مکان تربیتی در این سن باید از راه های غیرمستقیم و بسیار سازنده این آموزش را به کودکان بدهند.

به کودکان بیاموزیم که در کنار کارهایی که هر روز انجام می دهند حتما باید جایی هم برای مطالعه قرآن باقی بگذارد. که پرورش این افکار در مهدهای قرآن محقق می شود.